

**Круглий стіл «Статистика енергетики та енергетичний баланс»
22.05.2019, Київ**

Проблеми статистики в секторі біоенергетики та пропозиції по її вдосконаленню

Тетяна Желєзна, к.т.н.

Біоенергетична асоціація України (БАУ)

Обґрунтування необхідності детальної статистики в секторі біоенергетики в Україні

Національний план дій з відновлюваної енергетики до 2020 р.

Мета 2020 р.: частка ВДЕ у валовому кінцевому енергоспоживанні – **11%**, у т.ч. споживання ВДЕ в системах опалення/охолодження – **5850** тис. т н.е., з яких **біомаса** – **5000** тис. т н.е.

Енергетична Стратегія України до 2035 р.

Мета 2035 р.: 25% ВДЕ (у т.ч. біомаса, біопалива, відходи – 11,5%, або 11 млн. т н.е.) у загальному постачанні первинної енергії.

Для відстежування виконання цілей національних стратегічних документів в галузі енергетики необхідна детальна статистика по біоенергетиці!

Енергетичний потенціал біомаси в Україні (2017 р.)

Вид біомаси	Теоретичний потенціал, млн. т	Потенціал, доступний для енергетики	
		Частка теоретичного потенціалу, %	млн. т н.е.
Солома зернових культур	35.6	30	3.65
Солома ріпаку	3.9	40	0.54
Побічні продукти виробництва кукурудзи на зерно (стебла, стрижні)	32.1	40	2.45
Побічні продукти вир-ва соняшника (стебла, корзинки)	23.2	40	1.33
Вторинні відходи с/г (лушпиння соняшника)	2.4	100	0.99
Деревна біомаса (<u>дрова</u> , порубкові залишки, відходи деревообробки)	6.6	94	1.54
Деревна біомаса (сухостій, деревина із захисних лісосмуг, відходи ОВБСН)	8.8	44	1.01
Біодизель (з ріпаку)	-	-	0.31
Біоетанол (з кукурудзи і цукрового буряку)	-	-	0.59
Біогаз з відходів та побічної продукції агропромислового комплексу	1.6 млрд м ³ CH ₄	50	0.68
Біогаз з полігонів твердих побутових відходів	0.6 млрд м ³ CH ₄	34	0.18
Біогаз зі стічних вод (промислових та комунальних)	1.0 млрд м ³ CH ₄	23	0.19
Енергетичні культури:			
- верба, тополя, міскантус (1 млн. га*)	11.5	100	4.88
- кукурудза на біогаз (1 млн. га*)	3.0 млрд м ³ CH ₄	100	2.58
ВСЬОГО	-	-	20.92

43%

36%

* За умови вирощування на 1 млн. га незадіяних сільськогосподарських земель.

Заготівля ліквідної деревини по регіонах у 2017¹ році

	Обсяги заготівлі ліквідної деревини, усього	У тому числі				(м ³)
		лісоматеріали круглі (ділова деревина), усього	паливна <u>деревина</u> , усього	у тому числі		
				дрова для опалення	дров'яна деревина для технологічних потреб	
Україна	18913933	7296569	11617364	7172054	4445310	
Вінницька	639476	180674	458802	334034	124768	
Волинська	1365095	849974	515121	237430	277691	
Дніпропетровська	78531	3775	74756	62593	12163	
Донецька ²	82503	4497	78006	54553	23453	
Житомирська	3360303	1148184	2212119	1394365	817754	
Закарпатська	1201969	413575	788394	482248	306146	
Запорізька	21990	-	21990	21990	-	
Івано-Франківська	1161549	536059	625490	310620	314870	
Київська	1659171	439939	1219232	653204	566028	
Кіровоградська	167980	38326	129654	6312	123342	
Луганська ²	279227	14970	264257	178796	85461	
Львівська	1177957	399128	778829	603231	175598	
Миколаївська	31987	1159	30828	28205	2623	
Одеська	89665	2939	86726	73102	13624	
Полтавська	340940	142491	198449	111223	87226	
Рівненська	1671145	899946	771199	447138	324061	
Сумська	992352	461767	530585	368400	162185	
Тернопільська	265990	52189	213801	191694	22107	
Харківська	367260	76803	290457	179220	111237	
Херсонська	40183	2472	37711	33217	4494	
Хмельницька	781993	280228	501765	343728	158037	
Черкаська	713947	211223	502724	210713	292011	
Чернівецька	656504	230812	425692	322304	103388	
Чернігівська	1564124	862733	701391	432758	268633	
м. Київ	202092	42706	159386	90976	68410	

Заготівля ліквідної деревини (2017) – дані, отримані на замовлення з Держстату України

ТУУ 56.196-95. «Деревина дров'яна для технологічних потреб. ТУ»:

Дров'яна деревина призначена для використання у вигляді технологічної сировини при виробництві деревних плит, пакувальної стружки, товарів культурно-побутового та господарського вжитку, продукції виробничо-технічного призначення, а також у гідролізному виробництві

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Заготівля деревини за видами лісової продукції по регіонах у 2018 році¹

(тис.м³)

№	Кількість заготовленої деревини	Кількість заготовленого круглого лісу	У тому числі			
			ділового круглого лісу		паливної деревини	
			усього	хвойних порід	усього	хвойних порід
Україна	22529,7	19695,7	8976,0	6713,2	10719,7	6048,4
Вінницька	740,2	646,2	189,2	18,9	457,0	57,6
Волинська	1650	1496,6	1002,3	756,3	494,3	369,1
Дніпропетровська	97,5	84,7	2,8	2,7	81,9	30,9
Донецька	76,6	67,4	2,1	2,0	65,3	27,1
Житомирська	3929,7	3488,5	1076,3	889,8	2412,2	1881,9
Закарпатська	1519,9	1239,1	445,5	316,9	793,6	305,6
Запорізька	23,3	20,1	-	-	20,1	3,8
Івано-Франківська	1404,4	1153,8	583,3	489,9	570,5	274,9
Київська	2077,5	1785,7	589,2	533,5	1196,5	956,2
Кіровоградська	209,7	194,3	77,1	5,2	117,2	7,3
Луганська	307,4	231,2	17,1	16,1	214,1	148,2
Львівська	1409,0	1210,6	558,3	424,9	652,3	265,5
Миколаївська	32,2	24,9	0,8	0,6	24,1	6,7
Одеська	91,6	81,8	3,7	0,2	78,1	3,9
Полтавська	431,3	369,8	158,1	129,7	211,7	117,3
Рівненська	1922,4	1794,1	1227,5	1060,2	566,6	399,6
Сумська	1185,2	1045,3	555,8	386,7	489,5	220,1
Тернопільська	309,8	256,1	103,8	21,2	152,3	16,6
Харківська	540,2	461,7	105,0	61,1	356,7	127,2
Херсонська	62,8	54,1	5,4	5,4	48,7	36,7
Хмельницька	924,1	836,6	423,4	262,9	413,2	92,4
Черкаська	857,6	762,9	516,5	242,1	246,4	95,9
Чернівецька	691	623,7	229,2	170,5	394,5	159,1
Чернігівська	1768,1	1547,7	1032,4	847,7	515,3	342,8
м. Київ	268,2	218,8	71,2	68,7	147,6	102,0

Не виділено «дрова для опалення»

Заготівля деревини (2018) – дані, отримані на замовлення з Держстату України

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Заготівля деревини за видами лісової продукції (дані з веб-сайту Держстату України)

2018_Заготівля деревини										
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Заготівля деревини за видами лісової продукції (2010-2018)									
2										(тис.м ³)
3		2010	2011	2012	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	2017 ¹	2018 ¹
4	Кількість заготовленої деревини	18064,6	19746,2	19763,6	20340,6	20672,4	21924,2	22612,8	21923,0	22529,7
5	Усі види круглого лісу	16145,6	17510,3	17506,7	18021,9	18333,2	19267,7	19605,7	18913,9	19695,7
6	Діловий круглий ліс	7536,0	7989,4	7850,8	8102,1	8158,8	8302,6	8311,3	7296,6	8976,0
7	хвойних порід	5135,6	5226,8	5324,1	6122,4	6615,3	6647,4	6762,5	5844,6	6713,2
8	листяних порід	1697,6	2190,9	2007,8	1576,7	1543,5	1655,2	1548,8	1452,0	2262,8
9	пиловник та фанерний кряж	5731,5	6300,0	6306,0	6644,8	7053,7	7019,8	6946,1	5909,2	6021,2
10	хвойних порід	4526,4	4544,7	4637,2	5416,3	5774,4	5706,4	5684,3	4719,1	4457,9
11	листяних порід	1205,1	1755,3	1668,8	1228,5	1279,3	1313,4	1261,8	1190,1	1563,3
12	балансова деревина (круглої та колотої)	1101,7	1117,7	1025,9	986,1	721,5	811,9	873,3	761,4	877,8
13	хвойних порід	609,2	682,1	686,9	706,1	525,5	548,5	636,9	572,6	699,8
14	листяних порід	492,5	435,6	339,0	280,0	196,0	263,4	236,4	188,8	178,0
15	інші сортименти ділового круглого лісу	702,8	571,7	518,9	471,2	383,6	470,9	491,9	626,0	2077,0
16	хвойних порід	...	...	...	...	315,4	392,5	441,3	552,9	1555,5
17	листяних порід	...	...	...	...	68,2	78,4	50,6	73,1	521,5
18	Паливна деревина	8609,6	9520,9	9655,9	9919,8	10174,4	10965,1	11294,4	11617,3	10719,7
19	хвойних порід	...	...	...	...	4446,1	4880,0	5462,2	5972,5	6048,4
20	листяних порід	...	...	...	...	5728,3	6085,1	5832,2	5644,8	4671,3
21	¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.									

Паливна деревина – ліквідна деревина, що використовується як паливо у процесі приготування їжі, опалення чи виробництва енергії. Цей термін також включає деревину, що використовується для виробництва деревного вугілля, деревних пелет та інших агломератів, деревну тріску, яка безпосередньо отримана у лісі з ліквідної деревини та підлягає використанню як паливо (з **Методологічних пояснень** на веб-сайті Держстату).

Використання енергетичного потенціалу біомаси України (2017 р.)

Вид біомаси та напрямок використання	Потенціал, доступний для енергетики, тис. т	Обсяг, що вже використовується для потреб енергетики*		Частка використання від загального потенціалу, %
		тис. т	тис. т н.е.	
Солома зернових/ріпаку:	12258	371	130	3,0
- спалювання (тюки)		200	68	1,6
- виробництво та спалювання пелет		155	55	1,3
- виробництво та експорт пелет		0,97	0,35	0,01
- виробництво та спалювання брикетів		15	5,5	0,1
Стебла, стрижні кукурудзи	12828	15	5,0	0,1
Стебла, кошики соняшника	9299	0	0	0,0
Деревна біомаса:	10117	10037	2713	99,2
- спалювання (дрова)		7040	1848	69,6
- спалювання (тріска)		1405	340	13,9
- експорт дров/тріски		850	223	8,4
- виробництво та спалювання пелет		240	97	2,4
- виробництво та експорт пелет		332	135	3,3
- виробництво та спалювання брикетів		170	69	1,7
Лушпиння соняшника:	2374	1500	626	63,2
- спалювання		650	271	27,4
- виробництво та спалювання пелет		300	125	12,6
- виробництво та експорт пелет		450	188	19,0
Жом цукрового буряку (W 13%)	4410	200	10,2	4,5
Силос кукурудзи (зелений)**	27000	15	1,9	0,06
Гній тваринництва та послід птахівництва	30020	335	12,9	1,1
Всього	108306	12473	3499	в середньому: 11,5%

* Експертна оцінка авторів.

** За умови вирощування на 1 млн. та незадіяних сільськогосподарських земель.

Поточний вигляд таблиці Ексель «Використання палива» (фрагмент)

vz_pal_2017 [Режим совместимости] * x								
	A	B	C	D	E	F	G	H
4	Україна							
5	Види палива	Викорис- тано всього	у тому числі за напрямками використання				у тому ч	
6			на перетворення в інші види палива та енергію		на власне споживання енергетичним сектором		для неенергетичних цілей	
7			у натураль- ному вимірі	у % до загального обсягу	у натураль- ному вимірі	у % до загального обсягу	у натураль- ному вимірі	у % до загального обсягу
8								
9	A	1	2	3	4	5	6	7
10								
11	Паливо - всього, т у.п.	103088756	51442590	49,9	1807947	1,8	3275504	3,2
12	з нього							
13	Вугілля кам'яне - всього, тонн	42664247	38943601	91,3	126289	0,3	186960	0,4
	...							
47	Вугілля деревне, т	1399	1121	80,1	-	-	1	0,1
48	Паливні брикети та гранули з деревини та іншої природної сировини, т	374727	269022	71,8	-	-	36454	9,7
49	Дрова для опалення, щільн.м	3932365	1602795	40,8	90	0,0	20802	0,5
50	Вовна деревна; борошно деревне, т	42979	42979	100,0	-	-	-	-
51	Стружка і тріска деревні, т	617325	555698	90,0	93	0,0	4955	0,8
52	Інше тверде біопаливо рослинного походження, т	1190681	1021009	85,8	-	-	61949	5,2
53	Рідке біопаливо, т	145	145	100,0	-	-	-	-
54	Біогаз, тис.м ³	62147	62142	100,0	-	-	-	-
55	Інші види палива, т	1179654	1064459	90,2	3	0,0	14923	1,3

Пропозиції БАУ щодо вдосконалення національної статистики по біоенергетиці (1/3)

Виробництво та споживання біопалив

- **Повернути позицію** «заготівля дров для опалення» або **розшифрувати** позицію «паливна деревина» згідно існуючих Методологічних пояснень: ліквідна деревина, що використовується як паливо..., деревина для виробництва пелет, деревина для виробництва деревної тріски як палива, ...
- **Увести позицію** "Виробництво гранул/брикетів з біомаси" з розшифровкою по видам біомаси, окремо по гранулам і брикетам.
- В таблиці «Витрати палива за напрямками використання» **додати розшифровку по складовим** наступних позицій:
 - «Паливні брикети та гранули з деревини та іншої природної сировини»: **окремо** гранули і брикети; **окремо** з деревини, лушпиння, соломи.
 - «Інше тверде біопаливо рослинного походження»: **окремо виділити** лушпиння, соломі, кукурудзиння.
 - «Рідке біопаливо»: **окремо виділити** біоетанол, біодизель.

Виробництво та споживання енергії з біопалив

- **Розділити статистику** по виробництву теплової та електричної з **розшифровкою** по видам біопалива, що споживаються, окремо - з біогазу і з твердих побутових відходів.
- В таблиці «Енергоспоживання на основі ВДЕ»: виділити **окремо** біомасу, біогаз, відходи.
- В Енергетичному балансі: **розділити** показники по біопаливу, біогазу, відходам.

Пропозиції БАУ щодо вдосконалення національної статистики по біоенергетиці (2/3): Котельні і теплові мережі

Кількість котельних в розрізі:

- власності (комунальних, бюджетних, інших);
- видів палива (газ, мазут, тверде паливо – **окремо** вугілля, торф, **біопаливо**; комбінація кількох видів палива).

Встановлена потужність котлів в розрізі:

- власності (комунальних, бюджетних, інших), Гкал/год (МВт);
- видів палива (газ, мазут, вугілля, торф, **біопаливо**), Гкал/год (МВт);
- власності та видів палива;
- терміну експлуатації котлів (до 5 років, 5-10 років, 10-20 років, понад 20 років).

Приєднане теплове навантаження котелень в розрізі:

- опалення, гарячого водопостачання (ГВП), Гкал/год;
- структури споживачів (населення, бюджет, інші), Гкал/год.

Виробничі показники котельних в розрізі:

- обсягів виробництва тепла, споживання на власні потреби, обсягів реалізації тепла для кожної групи споживачів (населення, бюджет, інші), Гкал;
- обсягів виробництва тепла за видом палива (газ, мазут, тверде паливо – **оремо** вугілля, торф, **біопаливо**), Гкал;
- споживання палива на виробництво теплової енергії за видом палива (газ, мазут, тверде паливо – **оремо** вугілля, торф, **біопаливо**), Гкал.

Характеристики теплових мереж в розрізі:

- протяжності в залежності від діаметру труб, у т.ч. попередньоізольованих;
- частці аварійних і зношених.

Вважаємо за доцільне відновити збір і публікацію збірників:

- Окремі техніко-економічні показники роботи опалювальних котелень і теплових мереж.
- Протяжність ветхих та аварійних теплових і парових мереж.

Пропозиції БАУ щодо вдосконалення національної статистики по біоенергетиці (3/3): біогаз

- ✓ В щорічному енергетичному балансі України (**продуктовому**) розділити графу «**Біогази**» на **складові**:
 - (а) Біогаз, вироблений з продуктів та відходів АПК; (б) Біогаз, зібраний з полігонів (звалищ) ТПВ;
 - (в) Біогаз, вироблений з органічної фракції ТПВ; (г) Біогаз, вироблений зі стічних вод та їх осадів/шламів, що надходять/утворюються на станціях очищення стічних вод населених пунктів;
 - (д) Біогаз, вироблений зі стічних вод та їх осадів, що надходять/утворюються на станціях очищення стічних вод промислових підприємств.
- ✓ В щорічному звіті «Постачання та використання енергії в ... році» в таблиці «Установлена потужність і відпуск електроенергії за типами електростанцій» в графі «Інші електростанції», **розширити** перелік груп електростанцій (ЕС). До вітрових та сонячних ЕС **додати** також:
 - Електростанції на **твердих видах біопалив**;
 - Електростанції на **біогазі**.
- ✓ В щорічному звіті «Постачання та використання енергії в ... році» в таблиці «Установлена потужність і відпуск теплоенергії за типами генеруючих підприємств (установок)» в графі «Інші установки» подати інформ. щодо:
 - Встановленої потужності теплової та відпуску тепла котельних та ТЕЦ на **твердих видах біопалив**;
 - Встановленої потужності теплової та відпуску тепла котельних та ТЕЦ на **біогазі**.
- ✓ **Увести** до статистичної звітності використання ресурсів (в тис. т) на виробництво **біогазу за видами**:
 - Гній ВРХ; Гній свиней; Послід пташиний;
 - Стічні води та їх осадки/шлами; Органічна фракція ТПВ;
 - Енергетичні культури рослин (спеціально вирощені кукурудза, сорго, тощо);
 - Пожнивні рештки сільськогосподарських культур (солома, стебла кукурудзи, тощо);
 - Жом цукрових буряків; Меляса;
 - Пивна дробина; Спиртова барда;
 - Жирові та інші відходи забійних цехів;
 - Відходи паркових господарств (скошені трави, листя);
 - Інше.

Дякую за увагу!

Тетяна Желєзна

т. (+380 44) 223-55-86, ф.: (+380 44) 456-94-62

zhelyezna@uabio.org

<http://uabio.org/>

